

MONOGRAFIES I RECERQUES

El *Diario de Barcelona* i el món del llibre (1840-1854)

Paquita Gómez
HISTORIADORA

Resum

Antoni Brusi Ferrer (1815-1879), hereu de l'empresa familiar, inicià un seguit de canvis generals en la política empresarial i en el *Diario de Barcelona* que li permeteren recuperar-se de la crisi de vendes dels anys trenta. Dintre d'aquest procés de canvi i millora, Brusi oferí nous continguts periodístics i noves seccions. A partir de 1840 inclogué una breu secció d'informació general («Parte Económica») que es va anar consolidant dintre de l'estructura interna del diari, i que va anar incrementant progressivament la part dedicada a anuncis sobre vendes i subscripcions de llibres de butxaca o obres generals que es podien trobar a diferents establiments llibrers de Barcelona. Aquests anuncis van anar canviant i millorant, i van arribar a tenir un protagonisme significatiu cap el 1854. S'hi podien trobar des de llibres de la *nouvelle cuisine* francesa fins a manuals i guies per a professors, obres d'història universal, cròniques medievals o novel·les. Aquesta varietat es va anar diversificant a causa del nombre —cada vegada més gran— de llibres de continguts i formats

diferents (llibres de butxaca, a preus reduïts, de coneixements o cultura generals, curiositats, etc.). Els llibres d'ètica i divulgació cristiana són àmpliament citats ja que absorbeixen una part important de les vendes i subscripcions.

La «Parte Económica»

La «Parte Económica» apareix com una secció diferenciada amb apartats dedicats a «Libros», «Avisos varios», «Alquiler» i «Perdidas». Tot i que l'estructura formal de la secció encara és esquemàtica, el gener de 1840 es van publicar uns tretze anuncis sobre llibres. Cal destacar la importància donada a la qüestió successòria: s'anuncia la *Cuestión fundamental sobre la sucesion de la corona de España*, el *Casamiento de Isabel II* i la *Disertacion jurídico-práctica*, del Dr. Martin Laguna. En el capítol d'obres d'història universal i d'Espanya, destaquen els anuncis de la *Historia de España* de Juan de Mariana, amb continuació de José Mª Gutiérrez de la Peña, a la venda a la llibreria de Francesc Oliva (editor, d'altra banda, de la revista quinzenal *Album pintoresco universal*, 1841-1843). També cal destacar els anuncis sobre la *Historia general de la civilización europea ó curso de historia moderna*, de Guizot, que es podia comprar per subscripció a l'establiment d'Oliveres (Escudillers, 53). En la seva edició del 25 de gener, el diari féu esment de la *Historia de la Revolución de Francia desde el año 1789 hasta 1814*, de M. Mignet, que es podia adquirir per subscripció a la llibreria de J. Oliveres.

El gener de 1842 el *Diario de Barcelona* continuà publicant aquesta secció amb les mateixes característiques estilístiques, però amb una novetat: els anuncis s'encapçalen amb el subtítol de «Literatura», deixant de banda el de «Libros». Se cita la revista catòlica *La Civilización. Revista religiosa, filosófica, política y literaria de Barcelona*, encapçalada pel grup d'intel·lectuals catòlics agrupats entorn de Jaume Balmes (1810-1848). Aquesta obra acceptava subscripcions a l'oficina del mateix *Diario*. El 21 de gener s'anuncià oberta la subscripció a una altra revista important: l'*Album pintoresco universal*.

El 1844 s'inaugurà amb la fi del trienni esparterista i de l'estat de setge que havia patit Barcelona. Aquest fet i l'inici del regnat d'Isabel II van normalitzar la situació política. *El Brusi* destacà aquests episodis, sobretot en el moment d'anunciar les novetats literàries que, sobre aquest

tema, aparegueren en el mercat editorial. Un exemple és l'anunci publicat la primera setmana de gener de *Revolución de Barcelona proclamando la Junta Central*, en subscripció als establiments de Sauri i de Mayol. També s'anuncia *Cuadro historico y pintoresco de los sucesos de Barcelona durante los meses de setiembre, octubre y noviembre de 1843*. Els redactors del diari destaquen «[...] *La narracion limitada á los hechos sin comentarios y sin continuacion de los documentos por estenso, será completa y sin tendencia á desfigurar los actos a favor de uno ni de otro partido* [...]».

El diari també dedicà algun títol a la figura d'Espartero, com l'anunciat l'11 de gener i en subscripció a l'oficina del *Diario: Espartero. Su origen y elevacion; ó sea reseña histórica de los medios que empleó para elevarse, y de las causas de su caída*. Finalment, cal destacar la referència que es fa el 30 de gener de la *Ley de organización y atribuciones de los ayuntamientos, sancionada en Barcelona á 14 de julio de 1840 y mandada publicar por S.M. en 30 de diciembre de 1843, con las modificaciones contenidas en el real decreto de la misma fecha*, obra que es podia comprar a la llibreria de Sauri (carrer Ample). Un dia després s'anuncia una altra revista de la mateixa línia de *La Civilización*. Es tracta de *La Sociedad*, que com a novetat incloïa uns articles sobre el general Espartero i els esdeveniments de 1842.

El 1846 el diari continua en la mateixa línia d'anunci de llibres i de periòdics com ara el madrileny *El Regenerador*, de tendència catòlica, o *El Clamor Público, Periódico Liberal*, que es podia aconseguir per subscripció prèvia a la llibreteria de Piferrer i que incloïa les sessions parlamentàries de les Corts des de 1810. A part de revistes, s'anuncien obres d'història d'Espanya que en aquells moments van ser comunes a les aules de la universitat. Comptem amb l'anunci del dia 16 de gener de les *Lecciones de Historia de España*, de Joan Cortada, que *El Brusi* torna a anunciar a la «Parte Económica» el 26 del mateix mes.

Deu anys després de l'arribada d'Antoni Brusi a la direcció del diari, es comença a fer evident el procés de millora que ell havia projectat per a la publicació. L'any 1848 el *Diario de Barcelona* pot presumir de tenir una bona secció de literatura, en la qual s'informa de les novetats més variades del mercat editorial a Barcelona. Hi trobem més de trenta anuncis en un mes, mentre que la mitjana per al mes de gener de 1840, 1842, 1844 i 1846 havia estat de deu.

«Libros»

En aquesta línia de millora, Brusi afegeix una novetat en aquesta secció. A partir d'aquest moment, la «Parte Económica» passa a subtitular-se «Libros» i adopta doble columna. Paral·lelament, s'introdueixen altres millores: la lletra emprada s'anirà empentint, juntament amb l'espai dedicat a aquests anuncis, la qual cosa no anirà en detriment de la qualitat ni de la quantitat d'informació oferta, sinó tot al contrari.

El gener de 1848 s'anuncia la *Historia de España*, de Juan de Mariana, i la *Colección de Documentos Inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón*.

El mes de gener de 1854 es publiquen uns cinquanta títols, dels quals aproximadament vint pertanyen a obres editades i a la venda a la Impremta d'Antoni Brusi. Pel que fa als grans compendis històrics, destaquen algunes cròniques dels Reis Catòlics; els episodis més representatius de la Guerra del Francès (en aquest sentit cal destacar *Hechos heroicos, historia militar de Gerona*, de Guillem Pinali); la qüestió successòria; el trienni esparterista; i, d'àmbit internacional, el conflicte turco-rus a Crimea (*Turcos y rusos. Historia del Imperio Otomano desde su origen hasta nuestros dias*, de J. de Hammer). Pel que fa als títols referents a les publicacions de religió cristiana, no en destaquen aspectes concrets significatius ja que es tracta només de llibres d'oracions o d'alguna obra pòstuma com ara la de l'intel·lectual catòlic Jaume Balmes. Entre els dedicats a la literatura castellana i estrangera, destaca una edició d'*El Quixot*.

Respecte als punts de venda o subscripció, cal destacar les llibreries distribuïdes pels carrers que envoltaven la Rambla dels Estudis i dels Caputxins: establiments com ara botigues d'art, farmàcies o magatzems d'instruments; i instàncies oficials com per exemple l'administració de correus o la porteria de l'Arxiu General de la Corona d'Aragó.

L'evolució descrita en la publicació d'anuncis culturals entre 1840 i 1850, i fins i tot la seva millora evident durant els primers mesos de 1854 (50 anuncis al mes de gener que passaren a uns 200 al mes de maig), reflecteixen la consolidació del procés de renovació que havia sigut projectat a partir de 1838, quan Antoni Brusi va prendre la responsabilitat del negoci familiar.